

حال و روز دموکراسی

جورجوا گامبن، آلن بديو، دنيل بن سعيد و ...

ترجمه‌ی مجتبی گل محمدی

حالیور: موکراسی / جورجو آگامبن، آلن بدیو، دنیل بن سعید، وندی براون، ژان لوک نانسی / ژاک رانسییر، کریستین رایس، اسلاوی زیژک / ترجمه‌ی مجتبی گل محمدی / طراح: دیکه / عه: اوش تصاعدیان / لیتوگرافی: باختر / چاپ: دالاهو / چاپ اول: بهار ۱۳۹۶، تهران: ۱۰۰ ر.خه / شابک: ۵-۰۶۲-۲۲۹-۶۰۰-۹۷۸ / حق چاپ و انتشار محفوظ و مخصوص نش. شه. / دفتر مرکزی و فروش نشر چشمه: تهران، کارگر شمالی، تقاطع بزرگراه شهید دمنام، چاهی - ۱۰، م. پلاک ۲. / تلفن: ۶۶۴۹۳۵۲۴ / کتابفروشی نشر چشمه کریم خان: تهران، سیبان کریم خان زنده نیش میرزای شیرازی، شماره‌ی ۱۰۷. / تلفن: ۸۸۹۰۷۷۶۶ / کتابفروشی نشر چشمه ی کور: ران، بزرگراه ستاری شمال، نیش خیابان پیامبر مرکزی، مجتمع تجاری کورش، طبقه ۴، واحد ۱. / تلفن: ۴۴۹۷۱۹۸ / کتابفروشی نشر چشمه ی آرن: تهران، شهرک قدس (غرب)، بلده ۱. / سیده به بزرگراه نیایش، خیابان حافظی، نیش خیابان فخار مقدم، مجتمع تجاری آرن، طبقه ۱. / تلفن: ۷۵۹۳۵۴۵۵ / کتابفروشی نشر چشمه ی بابل: بابل، خیابان شریعتی، رویه روی شیرازی، سرای بابل. / تلفن: ۳۲۴۷۶۵۷۱ / کتابفروشی نشر چشمه ی پریس: تهران، پاسداران، نرس گلستان یکم، مع پریس، طبقه‌ی ۲.

عنوان و نام پدیدآور: حالیور / جورجو آگامبن، آلن بدیو، دنیل بن سعید، وندی براون، ژان لوک نانسی

ترجمه‌ی مجتبی گل محمدی

مشخصات نشر: تهران: نشر چشمه

مشخصات ظاهری: ۱۹۴ ص.

شابک: ۵-۰۶۲-۲۲۹-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

عنوان اصلی: *Démocratie, dans quel état?*, c2009

یادداشت: جورجو آگامبن، آلن بدیو، دنیل بن سعید، وندی براون،

ژان لوک نانسی، ژاک رانسییر، کریستین رایس، اسلاوی زیژک

موضوع: دموکراسی -- فلسفه

شناسه‌ی افزوده: آگامبن، جورجو، ۱۹۴۲ م.

شناسه‌ی افزوده: Agamben, Giorgio

شناسه‌ی افزوده: گل محمدی، مجتبی، ۱۳۶۶ م.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ ج / ۳۴ / JC۴۲۳

رده‌بندی دیویی: ۳۲۱ / ۸

شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۳۶۱۲۱۸۶

فهرست

یادداشت دبیر مجموعه

۷

پیش‌گفتار ناشر فرانسوی

۱۰

یادداشت پیش‌گفتار آمار ریاضی - دموکراسی - جورجو آگامبن

۱۲

نشان موکراتیه - الن بویو

۱۰۰

تنگ همیشگی - س. س. س.

۳۴

حالا ما همگی دموکرات هستیم... و ندی براو

۷۵

دموکراسی متاهی و نامتاهی - ژان لوک ناس

۹۶

دموکراسی ها علیه دموکراسی - مصاحبه‌ی اریک هازان با ژان رانسیر

۱۲۰

حراج دموکراسی - کریستین راس

۱۲۸

از دموکراسی تا خشونت الاهی - اسلاوی ژیزک

۱۵۵

درباره‌ی نویسندگان

۱۸۷

نمیه

۱۹۰

یادداشت دبیر مجموعه

تولید هر کتابی، حتا سرگرم‌کننده و مفرح، به یقین می‌تواند در حکم یک خدمت به فرهنگ باشد. لیکن خود فرهنگ گاه چنان عمل می‌کند که حتا بُرنده‌ترین کتاب‌ها نیز در آن هضم می‌شود. این همان «تحت عنوان «سیاست و فرهنگ ترویج و تشویق کتاب‌خوانی» نیز عمل دست‌کاری را انجام می‌دهد. از این حیث، کتاب‌هایی که دارای تکرار مکررات ندارند، در انواع و اقسام قطع‌ها، مطابق با مطابقت بازار، عرضه می‌شوند. مثلاً ناشران تلاش می‌کنند راهی برای فرهنگ و سیاست ترویج کتاب بیابند، و بدین منظور کتاب‌هایی حتا با بدین هدفی معین به چاپ می‌رسند که فقط پاسخگوی منطق بازار و رایج وضعیت، آن‌چه اهمیت پیدا می‌کند، غیاب، فقدان، و یک جا خالی در میان جنگلی از کتاب‌هاست. در میان ردیف پیوسته‌ی قفسه‌های کتابخانه، گه‌گاه و به‌طور پیش‌بینی‌ناپذیری، یک فضای تهی ظاهر می‌شود. این فضای تهی ادعایی است که هر ایده و فکری می‌تواند حامل آن باشد. از این‌رو انتشار کتاب‌هایی با محتوا و فرم‌های ناهمگون، که زمانی حکم فقدان را داشت، امروزه از فرط اشباع‌شدگی، بازار کتاب را رنگارنگ کرده است، و بالطبع هر ناشر یا دبیر مجموعه‌ای

تلاش خود را صورت می‌دهد تا خواننده را متقاعد کند که دلیل انتشار این مجموعه چیزی نیست جز فقدان آن در بازار نشر. این تلاش همچون تقلای آدمی است که، به قول ویتگنشتاین، در اتاقی گرفتار شده است. او عرق‌ریزان مدام در بسته را به بیرون فشار می‌دهد، حال آن‌که در باز است و باید آن را به درون کشید.

دست بر قضا، مجموعه‌ی «پرتاب‌های فکر»، نه بر مقتضای بازار کتاب خلثی در آن، بلکه با داعیه‌ی بازکردن فضای تهی به درون به بیرون در میان قفسه‌های پیوسته انبوه کتاب منتشر می‌شود. تعبیر دیگر، در میان انواع و اقسام ایده‌ها و افکار به اصطلاح کهنه، و نوعی فکر یا ایده می‌خواهد حکم سنگی را داشته باشد که به سمت پرتاب می‌شود، زیرا راه یافتن هوا به اتاق، از مسیر آک و شش‌سستگی در شیشه، می‌تواند فضای آن را آکنده از امر نو کند. این برخلاف ایده‌های گاه آوانگارد که بدیل دیگر محافظه‌کاری است، یا نوعی آنارشی خام آمیخته به نفی ایدئالیستی است که نه تنها پنجه، که درها و دیوارها را نیز تخریب می‌کنند؛ هر چند ممکن است در یک مقطع معین تاریخی تأثیرگذار هم باشند. ایده‌ای که بعداً تنها در تفکر و عقل این‌همانی‌کننده است، لاجرم، نوعی از نفی متین است که به خاطر خاصیت انضمامی‌اش به یک نگرش تاریخی، تنقیدی مجهز است، و کتاب‌های پُر حجم، کوچک، متوسط، یا هر اندازه‌ای از این زاویه باید قرائت شوند، وگرنه چیزی نیستند - سرگرمی یک‌بار مصرف.

ذکر فواید این نوع تفکر، همچون برشمردن «خواص ویتامینی» محصولات نیروزای فلان کارخانه، فایده‌ای نخواهد داشت جز تهی

کردن جوهر آن از جوهریت خود. بنابراین در این یادداشت تلاش نمی‌شود خواص این ایده‌ها و کتاب‌ها، یا بهانه و دلیل انتشار آن‌ها توضیح داده شود و تنها اشاره به بازکردن همان فضای خالی در میان قفسه‌ی کتابخانه‌ها کافی است.

اغلب ما در کودکی، از روی بازیگوشی یا شیطننت، شیشه‌ی پنجره‌ی همسایه را شکسته‌ایم و این درست برخلاف اعمال بزرگ‌سالان ماست، دوره‌ای که در آن، به زعم والتر بنیامین، نقاب تجربه و پختگی به چهره می‌زنیم. «پرتاب‌های فکر» چیزی نیست جز همین برداشتن نقاب حکیمانه و پُرطمأنینه‌ی فکری. از این درست که این کتاب‌ها گاه واجد ایده‌هایی نامتعارف، گاه شرح و تفسیر هدفمند، گاه قطعه نوشته‌هایی گسسته، اعم از ترجمه یا تألیف است، البته مدیون به یک نفی متعین تاریخی، درست در مقابل نفی ایدئالیستی شرح. توده‌ی منسجم یک فکر در مقام سیستم و ایدئولوژی ناب.

ایده‌ی انتشار چنین کتاب‌هایی از مدت‌ها پیش در ذهن ما بود، اما گاه بی‌رمقی و گاه مشکلات فنی و از تجسم مادی آن‌ها می‌شد. اکنون ورود این کتاب‌ها به بازار نشر صورت گرفته است با اشباع بازار از محتوا و فرم، علی‌الخصوص در قاعده‌ها متعدد. این آثار دارای نگرش انتقادی تاریخی هستند که امروز خرد و دگرگونی‌گری شده یا در نشر ایده‌ها و کتاب‌ها هضم شده و تحت عنوان مستعار مطالعاتی درآمده‌اند، اما در عین حال می‌خواهند حامل محوری به زعم آدورنو، بدون مقصود باشند، محتوایی که چه بسا مقصود شود نویسنده نبوده است، بلکه خواننده‌ی منتقد آن را باز می‌یابد.

پیش گفتار ناشر فرانسوی

در سال‌های دهه ۱۹۲۰، لاروولوسیون سوررئالیست^۱ (انقلاب سوررئالیست) چند شماره از همکارانش درخواست کرد تا حرف تازه‌ای برای گفتن در باره‌ی موضوع‌هایی پیدا کنند که در آن زمان به نظر می‌آمد سرچیز گمنام و رباره‌ی آن‌ها گفته شده بود — عشق، خودکشی، معامله با شیطان، و چیزهایی از این دست؛ با این حال، پاسخ‌های آرتو، کرول، دونویا، ازنست، و بونوئل، با تابانیدن پرتوهایی درهم‌گذر، موفق به شکستن دامن و نایه‌های برگزیده بر آسودگی‌ای والا شدند. این کیفیت روشنگری، نزدیک به یک قرن بعد، هنوز می‌تواند ما را به شگفتی وادارد. مجموعه‌ی کنونی در نکوداشت آن سرمشق زاده‌ی پرسش پیش‌کشیده به همکاران ما این بود:

کلمه‌ی «دموکراسی» این روزها به‌ظاهر هم‌رایی بسیار گسترده‌ای را پدید آورده است. البته، بحث‌هایی، گاه پرتب‌وتاب،

درباره‌ی معنا یا معانی این کلمه پیش می‌آیند، اما در این «جهان» که ما به سر می‌بریم، «دموکراسی» کم‌وبیش همیشه ارزشی مثبت می‌یابد؛ بنابراین ما از همکاران مان می‌پرسیم: آیا «دموکرات» نامیدن خود، برای شما، با معناست؟ اگر نه، چرا؟ و اگر بله، در راستای چه تفسیری از این کلمه؟

برخی از فیلسوفانی که این پرسش به آن‌ها پیش کشیده شد از قبل همکاران بودند؛ با دیگران تنها به میانجی نوشته‌های آن‌ها آشنا داشتیم که گویای آن بودند که ایده‌های آن‌ها درباره‌ی دموکراسی، گفتار رایج و همراهی جهان‌شمول و اگرایی دارند. پاسخ‌هایی که شما خواهید خواند نیز از یکدیگر واگرا هستند، و گاهی سدیگ را نقض می‌کنند — چیزی که ما پیش‌بینی کرده بودیم و روی آن حساب می‌کردیم؛ بنابراین این کتاب هیچ تعریف معیاری از دموکراسی — همچنان‌که راهنمایی برای دموکرات‌ها فراهم نمی‌آورد، و به‌هیچ‌روی یک رأی موافق یا مخالف به دست نمی‌دهد، اما این امر گواهی است بر آن‌که هنوز نیازی نیست کلمه‌ی «دموکراسی» دور انداخته شود. درنهایت، این کتاب به‌سان محوری کار می‌کند که اساسی‌ترین جنجال‌های سیاست و فلسفه‌ی سیاسی حول آن می‌گردند.